

Владиславъ Граматикъ, Печската лѣтопись, Йеротей Рачанинъ Вас. Бъркичъ, Йованъ Раичъ, Д. Давидовичъ, В. Караджичъ, Ст. Верковичъ и др. Тукъ спадатъ и всичкитѣ свидѣтелства за Македония отъ дубровнишката архива и пѣтописитѣ на дубровнишкитѣ пратеничества въ Цариградъ.

Турцитѣ, които покориха балканскитѣ народи, знаятъ най-добрѣ какви народи сж заварили въ Македония. Мнозинството на македонското население у тѣхъ е посочвано винаги за българско. Бѣлѣжити сж въ случая султанскитѣ фермани, географията на Хаджи Калфа, историята на Сеадедина, историята на Рамазанъ-заде, пѣтописитѣ на Евлия Челеби и др. по-нови документи.

Що се отнася до българскитѣ свидѣтелства, тѣ сж на лице; тѣ сж живитѣ свидѣтелства, които живѣятъ въ Мекедония, наричатъ се българи и езика си зоватъ български. Множество сж и тѣхнитѣ нѣми свидѣтелства: цѣлата история на македонското славѣнско население, неговиятъ езикъ въ миналото и сега, неговото национално съзнание, неговитѣ училища и църкви, неговитѣ политически борби и възстания, неговитѣ духовни борби, неговитѣ стари и нови книжовници и дѣлата имъ, градското население и селачеството — всичко това говори за българщината на македонското мнозинство. Всички тия свидѣтелства, много отъ които сж изложени по-долу, доказватъ, че както прѣзъ врѣме на първото българско царство Македония е била първостепенъ духовнолитературенъ центъръ, така и прѣди сто години тя първа отъ българскитѣ области запали свѣтилника на българското въздраждане, което заздравя сегашния български народъ въ Мизия, Тракия и Македония. Бащата на българската история Паиси, първиятъ югославѣнски стематогрaфъ Жефаровичъ, първитѣ писатели на новобългарски народенъ езикъ Хаджи Якимъ и Кирилъ Пейчиновичъ, първиятъ български печатаръ Теодоси, първиятъ български граматикъ и педагогъ Неофитъ Рилски, първитѣ български фолклористи братя Миладиновци, първиятъ български поетъ, който възпѣ тжгитѣ и радоститѣ на македонската земя Жинзифовъ, първото движение противъ гръцкото чуждо духовенство — всичко това Македония е дала на всебългарското отечество прѣзъ неговата възродителна епоха.
